

การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์วิเคราะห์การลัดวงจรของ
ระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรม

นาย นริศ สุธีธร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พศ. 2530

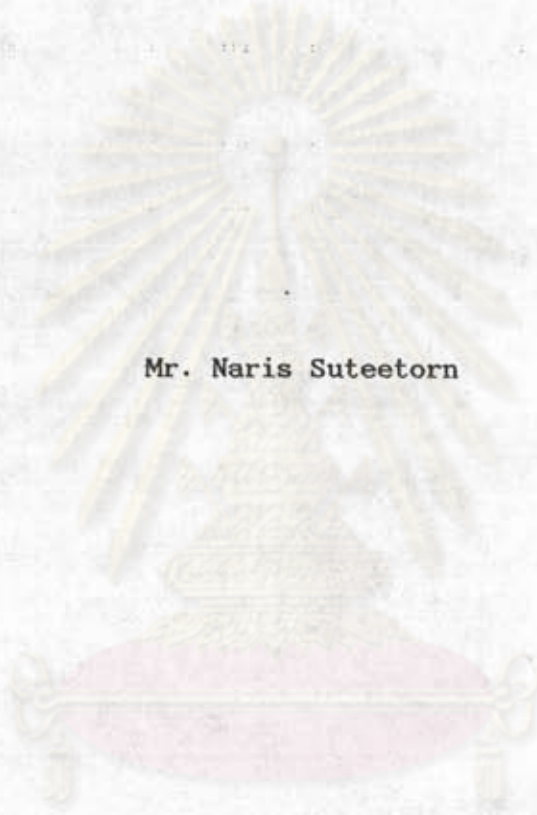
ISBN 974-567-441-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I10295021

012510

MICROCOMPUTER APPLICATION TO SHORT CIRCUIT ANALYSIS
OF INDUSTRIAL POWER SYSTEMS

Mr. Naris Suteetorn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Engineering

Department of Electrical Engineering

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-441-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์วิเคราะห์การลัดวงจรของระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าใน
โรงงานอุตสาหกรรม

โดย นายนริศ สุธีธร

ภาควิชา วิศวกรรมไฟฟ้า

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. จรรยา บุญบุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพบูลย์ ไชยนิล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. จรรยา บุญบุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุขุมวิทย์ ภูมิวิศิสาร)

..... กรรมการ
(ดร. ขจรศักดิ์ โทศรภวานนท์)

กำเนิดไฟฟ้า 333 เอ็มวีเอ เป็นระบบที่อยู่ในขั้นตอนการติดตั้ง ผลการวิเคราะห์การลัดวงจร โดยใช้ข้อมูลจริง ได้ค่าใกล้เคียงกับผลการวิเคราะห์ที่ทำในช่วงแรกของการออกแบบโดยบริษัทวิศวกรที่ปรึกษา สามารถเทียบขนาดพิกัดของเซอร์กิตเบรกเกอร์ได้ตรงกัน แห่งที่สามคือระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าภายในโรงไฟฟ้าหลังความร้อนร่วมขนาดหน่วยที่ 1 มีขนาด 8 บีส 16 ลายน์ มีกำลังผลิตจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้า 120 เอ็มวีเอ และ 60 เอ็มวีเอ เป็นระบบที่อยู่ในขั้นตอนการออกแบบ ผลการวิเคราะห์ได้ค่าใกล้เคียงกับผลการวิเคราะห์ที่บริษัทวิศวกรที่ปรึกษาได้ทำไว้ สามารถเทียบขนาดพิกัดของเซอร์กิตเบรกเกอร์ได้ตรงกัน

สรุปได้ว่า ค่ายซอฟต์แวร์ที่ได้สร้างขึ้นนี้ สามารถใช้ไมโครคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การลัดวงจรของระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรมได้จริงในทางปฏิบัติ สามารถใช้ในการตรวจสอบการวิเคราะห์และการออกแบบของบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์การลัดวงจร เพื่อการออกแบบและกำหนดขนาดพิกัดของอุปกรณ์ตัดตอนและป้องกัน ของระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

also been successfully carried out on the power plant power systems of three EGAT power plants. The first one is the operating power system of Mae Moh Thermal Plant Unit 7 consisting of 34 buses and 73 lines with an installed capacity of 171 MVA. The circuit breaker ratings selected from short circuit analysis are the same as the ratings of the installed equipment. Secondly, the short circuit analysis using the data of the under-construction power system of the Mae Moh Thermal Plant Unit 8 consisting of 41 buses and 89 lines with a generating capacity of 333 MVA yields the result almost the same as the one recommended the Consultant during the project design criteria phase. Both circuit breaker ratings are equal. Third, the thermal plant power system of Khanom Combined Cycle Plant Unit 1 which is in design phase, consisting of 8 buses and 16 lines with generating capacity of 120 MVA and 60 MVA has been analyzed. The analysis brings about the same result as that of Mae Moh Power Plant Unit 8.

The conclusion is that by using this software package, any 16-bit microcomputer can be used as a tool for short circuit analysis and in actual application it has been satisfactorily used to examine the analysis and design of the Consulting Engineer. Therefore, it is proven that it can be used as a powerful tool for the short circuit analysis for the design and determination of the ratings of short circuit protective equipment for industrial power system.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ของ ศาสตราจารย์
ดร. จรวัย บุญยกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ
ของการวิจัยมาด้วยดีตลอด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพบูลย์ ไชยนิล รองศาสตราจารย์ ดร.
สุชมวิทย์ ภูมิวุฒิสาร ดร. ขจรศักดิ์ โหดธรวานนท์ หัวหน้ากองวิศวกรรมไฟฟ้าโรงไฟฟ้า
หลังไอน้ำ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งได้ให้คำแนะนำจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จลงได้ และ ดร. สุรชัย สายบัว ผู้ช่วยหัวหน้ากองวิศวกรรมไฟฟ้าโรงไฟฟ้าหลังไอน้ำ
ซึ่งได้ให้คำแนะนำและแนวทาง จนได้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ขึ้นมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
2 การวิเคราะห์การลัดวงจรของระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรม	6
แหล่งกำเนิดกระแสลัดวงจร	7
เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบซิงโครนัส	7
มอเตอร์แบบซิงโครนัสและซิงโครนัสคอนเดนเซอร์	8
อินดักชันมอเตอร์	9
ระบบผลิตกำลังไฟฟ้า	9
หลักเบื้องต้นของการคำนวณกระแสลัดวงจร	10
ลักษณะการเกิดลัดวงจร	10
วงจรสมมูลพื้นฐาน	12
ข้อจำกัดในการคำนวณ	14
ค่าอิมพีแดนซ์	14
สวิตชิงทรานเซียน	14
รายละเอียดการวิเคราะห์	19
การเตรียมโครงร่างของระบบไฟฟ้า และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น	20
การแปลงข้อมูลเบื้องต้นของอุปกรณ์ต่าง ๆ	23
การรวมอิมพีแดนซ์	30

	ช
การคำนวณการลัดวงจร	31
กระแสลัดวงจรในช่วงไซเคิลแรกสำหรับเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันสูง.	31
กระแสลัดวงจรในช่วงคอนแทกแยกจากกัน สำหรับเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันสูง	32
กระแสลัดวงจรในช่วงไซเคิลแรกสำหรับเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันต่ำ.	37
กระแสลัดวงจรในไซเคิลแรกสำหรับฟิวส์	39
กระแสลัดวงจรสำหรับรีเลย์ถ่วงเวลา	42
3 หตุยู่การวิเคราะห์การลัดวงจร โดยคอมพิวเตอร์	43
การวิเคราะห์การลัดวงจร โดยใช้บัสฮิมิตแดนซ์เมตริกซ์	43
สมการของระบบไฟฟ้า	43
การคำนวณกระแสลัดวงจรและแรงดันไฟฟ้า	45
การวิเคราะห์การลัดวงจร โดยไมโครคอมพิวเตอร์	49
4 โปรแกรมการวิเคราะห์การลัดวงจร	52
โครงสร้างของโปรแกรม	52
การจัดการข้อมูลเบื้องต้น	54
การป้อนข้อมูลใหม่	54
การใช้ข้อมูลเดิม	56
การนำไฟล์ข้อมูลเดิมมาแก้ไข	56
การลบไฟล์ข้อมูล	58
การนำไฟล์สำรองกลับมาใช้ใหม่	59
การแสดงผลข้อมูล	60
โปรแกรมการคำนวณ	70
การแปลงข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นฮิมิตแดนซ์สมมูลย์	77
การสร้างบัสฮิมิตแดนซ์เมตริกซ์และบันทึกลงไฟล์	79
การตรวจสอบโครงสร้างของระบบไฟฟ้า	82
การสร้างบัสฮิมิตแดนซ์เมตริกซ์	88
การคำนวณกระแสลัดวงจร	94
การคำนวณกระแสลัดวงจรประเภทต่าง ๆ	95

การอินเตอร์ โปเลทเพื่อหาแฟคเตอร์ตัวคูณ	104
การคำนวณกระแสที่ไหลในส่วนต่าง ๆ และแรงดันที่บัสขณะลัดวงจร	105
การเปลี่ยนแปลงข้อมูลเบื้องต้น และการแก้ไขบัสสัมพันธ์เมตริกซ์	113
การแสดงผลลัพธ์	121
การแสดงผลลัพธ์ทางจอภาพ	121
การพิมพ์ผลลัพธ์ทางเครื่องพิมพ์	126
การแสดงรูปภาพ	129
โครงสร้างไฟล์ข้อมูล	131
โครงสร้างของไฟล์สัมพันธ์เมตริกซ์	131
5 การใช้โปรแกรมและตัวอย่างการวิเคราะห์	136
การจัดเตรียมข้อมูล	137
ตัวอย่างการวิเคราะห์	137
เวลาที่ใช้ในการคำนวณ	172
6 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	174
เอกสารอ้างอิง	178
ภาคผนวก ก. คู่มือการใช้โปรแกรม	182
ภาคผนวก ข. โปรแกรมการวิเคราะห์การลัดวงจรของระบบจ่ายกำลังไฟฟ้า ในโรงงานอุตสาหกรรม	209
ภาคผนวก ค. ตัวอย่างผลลัพธ์ทางเครื่องพิมพ์	263
ภาคผนวก ง. ค่าตัวอย่างของอุปกรณ์ต่าง ๆ	277
ประวัติผู้เขียน	280

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	ค่ารีแอคแตนซ์ของเครื่องจักรหมุนในการคำนวณการลัดวงจร แบบต่าง ๆ 29
2.2	แฟลคเตอร์ตัวคูณสำหรับคำนวณกระแสลัดวงจรของเซอร์กิตเบรกเกอร์ แรงดันต่ำ 39
5.1	ข้อมูลของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 1 140
5.2	ผลลัพธ์การวิเคราะห์การลัดวงจรของตัวอย่างที่ 1 141
5.3	การเทียบขนาดพิกัดของเซอร์กิตเบรกเกอร์ของตัวอย่างที่ 1 142
5.4	การเทียบขนาดพิกัดของฟิวส์ของตัวอย่างที่ 1 143
5.5	ขนาดพิกัดต่าง ๆ ของเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันสูง ตามมาตรฐาน ANSI C37.06-1971 144
5.6	ขนาดพิกัดต่าง ๆ ของเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันต่ำ ตามมาตรฐาน ANSI C37.06-1973 145
5.7	ขนาดพิกัดต่าง ๆ ของฟิวส์ตามมาตรฐาน ANSI C37.46 146
5.8	ข้อมูลของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 2 148
5.9	ผลลัพธ์กระแสลัดวงจรของตัวอย่างที่ 2 148
5.10	ผลลัพธ์กระแสที่ไหลในส่วนต่าง ๆ ของวงจรของตัวอย่างที่ 2 149
5.11	ผลลัพธ์แรงดันที่บัสขณะลัดวงจรของตัวอย่างที่ 2 149
5.12	บัสอิมพีแดนซ์เมตริกซ์ของตัวอย่างที่ 2 150
5.13	ข้อมูลของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 3 153
5.14	ผลลัพธ์การวิเคราะห์การลัดวงจรของตัวอย่างที่ 3 155
5.15	การเทียบขนาดพิกัดของเซอร์กิตเบรกเกอร์ของตัวอย่างที่ 3 156
5.16	ข้อมูลของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 4 ที่สภาวะการทำงานที่ 1 159

5.17	ข้อมูลของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 4 ที่สภาวะการทำงานที่ 2	162
5.18	ผลลัพธ์การวิเคราะห์การลัดวงจรของตัวอย่างที่ 4	164
5.19	การเทียบขนาดพิกัดของเซอร์กิตเบรกเกอร์ของตัวอย่างที่ 4	165
5.20	ข้อมูลของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 5	169
5.21	ผลลัพธ์การวิเคราะห์การลัดวงจรของตัวอย่างที่ 5	170
5.22	การเทียบขนาดพิกัดของเซอร์กิตเบรกเกอร์ของตัวอย่างที่ 5	171
5.23	เวลาที่ใช้ในการสร้างบัสสัมพันธ์แดนซ์เมตริกซ์	173

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

รูปที่		หน้า
1.1	ขั้นตอนการออกแบบระบบไฟฟ้า	5
2.1	กระแสลัดวงจรที่เกิดจากการลัดวงจรที่ขั้วของเครื่องกำเนิดไฟฟ้า แบบเชิงโครนิส	8
2.2	วงจร R, L, C	15
2.3	การเกิดสวิตชิงทรานเซียนของวงจรความต้านทาน R	15
2.4	การเกิดสวิตชิงทรานเซียนของวงจรเหนี่ยวนำ L	15
2.5	กระแสสมมูลย์และกระแสไม่สมมูลย์	17
2.6	อะซิมเมตริกซ์คอลแฟคเตอร์ที่เวลา และอัตราส่วน เอ็กซ์ค่ออาร์ต่าง ๆ กัน	17
2.7	การลดลงของกระแสลัดวงจรสมมูลย์	18
2.8	การแบ่งอินดักชันมอเตอร์ออกเป็นกลุ่ม	23
2.9	(ก) สัญลักษณ์ของหม้อแปลง 3 ขดลวด	27
	(ข) วงจรสมมูลย์ของหม้อแปลง 3 ขดลวด	27
2.10	แฟคเตอร์ตัวคูณซึ่งรวมผลการลดลงของส่วนประกอบกระแสตรง ในการคำนวณกระแสลัดวงจรในช่วงคอนแทกแยกจากกันของ เซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันสูง	34
2.11	แฟคเตอร์ตัวคูณซึ่งรวมผลการลดลงของส่วนประกอบกระแสตรง และการลดลงของส่วนประกอบกระแสสลับ ในการคำนวณกระแส ลัดวงจรในช่วงคอนแทกแยกจากกันของเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันสูง	35
2.12	อะซิมเมตริกซ์คอลแฟคเตอร์ที่ครึ่งไซเคิลแรกที่อัตราส่วน เอ็กซ์ค่ออาร์ต่าง ๆ	41
3.1	วงจร 3 โหนด และการวัดค่า Z_{22} , Z_{12} , Z_{32}	44
3.2	วงจร 3 เฟส แทนระบบไฟฟ้าที่เกิดการลัดวงจรที่ P	45

3.3	สัญลักษณ์ที่ใช้ในไฟล์ชาร์ท	50
3.4	ไฟล์ชาร์ทแสดงการทำงานของโปรแกรมทั้งหมด	51
4.1	โครงสร้างของโปรแกรม	53
4.2	ไฟล์ชาร์ทแสดงการจัดการข้อมูลเบื้องต้น	62
4.3	ไฟล์ชาร์ทแสดงการป้อนข้อมูลเบื้องต้น	63
4.4	ไฟล์ชาร์ทแสดงการใช้ข้อมูลเดิม	64
4.5	(ก), (ข) แสดงไฟล์ชาร์ทการแก้ไขไฟล์ข้อมูล	65
4.6	ไฟล์ชาร์ทแสดงการลบไฟล์ข้อมูล	67
4.7	ไฟล์ชาร์ทแสดงการนำไฟล์สำรองกลับมาใช้ใหม่	68
4.8	ไฟล์ชาร์ทแสดงการแสดงข้อมูลที่มีในไฟล์ข้อมูล	69
4.9	(ก), (ข), (ค), (ง), (จ), (ฉ) ไฟล์ชาร์ทแสดงการทำงานของโปรแกรมการคำนวณ	73
4.10	ไฟล์ชาร์ทแสดงการแปลงข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นอิมพีแดนซ์สมมูลย์	78
4.11	ไฟล์ชาร์ทแสดงการตรวจสอบระบบว่าลายน์ใดเป็นบรานซ์หรือลิงค์	86
4.12	ไฟล์ชาร์ทแสดงการตรวจสอบแต่ละลายน์ว่าเป็นบรานซ์หรือลิงค์	87
4.13	(ก), (ข), (ค) ไฟล์ชาร์ทแสดงการสร้างบัสอิมพีแดนซ์เมตริกซ์	91
4.14	(ก), (ข), (ค) ไฟล์ชาร์ทแสดงการคำนวณกระแสลัดวงจร	100
4.15	ไฟล์ชาร์ทแสดงการตรวจสอบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าว่าเป็นรีโมทชอสหรือโลคอลชอส	103
4.16	ไฟล์ชาร์ทแสดงการอินเตอร์โพลีกราฟฟลคเตอร์ตัวสูงของเซอร์กิตเบรกเกอร์แรงดันสูง	105
4.17	(ก), (ข) ไฟล์ชาร์ทแสดงการคำนวณกระแสในส่วนต่าง ๆ ของวงจรและแรงดันที่บัสและลัดวงจร	109
4.18	(ก), (ข) ไฟล์ชาร์ทแสดงการเปลี่ยนข้อมูลเบื้องต้นและตัดแปลงบัสอิมพีแดนซ์เมตริกซ์	119
4.19	ไฟล์ชาร์ทแสดงการพิมพ์ผลลัพธ์	128
4.20	โครงสร้างไฟล์ข้อมูล	134
4.21	โครงสร้างไฟล์บัสอิมพีแดนซ์เมตริกซ์	135

5.1	ระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 1 (จากหนังสือ IEEE Std 141-1976)	139
5.2	ระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 2 (จากหนังสือ Computer Methods in Power System Analysis)	147
5.3	ระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 3 (ของโรงไฟฟ้าพลังความร้อน แม่เมาะหน่วยที่ 7)	152
5.4	ระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 4 (ของโรงไฟฟ้าพลังความร้อน แม่เมาะหน่วยที่ 8) ที่สภาวะการดำเนินงานที่ 1	158
5.5	ระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 5 (ของโรงไฟฟ้าพลังความร้อน แม่เมาะหน่วยที่ 8) ที่สภาวะการดำเนินงานที่ 2	161
5.6	ระบบจ่ายกำลังไฟฟ้าของตัวอย่างที่ 5 (ของโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมชนอม หน่วยที่ 1)	168

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย